

การเดินทางกลับพร้อม ฝันร้าย

ความหวังของชาวกะเหรี่ยงต่อสันติภาพและเสถียรภาพ ถิ่นที่พึงเพราะปฏิบัติการของกองทัพพม่า

Photo: Soe Doe (KPSN)

Karen Peace Support Network

เมษายน 2561

Burma Army truck on the move in Toungoo District. Photo: KHRG

สารบัญ

บทสรุปผู้บริหาร.....	3
ข้อมูลพื้นฐาน: ความรุนแรงของรัฐและความเข้มแข็งที่ยั่งยืนของชาวบ้านที่มูตรอ.....	4
มูตรอ นับแต่ความตกลงหยุดยิงระดับประเทศ.....	8
ชุมชนกะเหรี่ยงหลู่ซอในพื้นที่ระหว่างหยุดยิง.....	9
ข้อมูลล่าสุดเกี่ยวกับสถานการณ์ความขัดแย้งที่หลู่ซอปี 2561: โรตแมปสู่การเสริมกำลังทหาร.....	10
ผลกระทบต่อชุมชนในพื้นที่.....	13
• การยิงปืนใส่พลเรือน.....	13
• การบังคับโยกย้ายถิ่นฐาน ชุมชนกะเหรี่ยงในหลู่ซอ.....	15
• การขาดความมั่นคงด้านอาหาร.....	15
ถนนยุทธศาสตร์ทางทหาร: ภัยคุกคามระยะยาวต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของชาวบ้านในพื้นที่ และการอพยพกลับของผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ/ผู้ลี้ภัย.....	16
สรุป.....	16
ข้อเสนอแนะ.....	17
ภาคผนวก.....	18

บทสรุปผู้บริหาร

ในวันที่ 4 มีนาคมกองทัพพม่าเริ่มการตบตีครั้งใหญ่ที่สุดและมีการประหารชีวิตมากที่สุดนับแต่ปี 2551 ในเขตมูตรอ (ผาปูน) รัฐกะเหรี่ยง จนถึงปัจจุบันมีทหารกองทัพพม่ากว่า 1,500 นายที่เดินทางเข้าไปสู่เขตหลู่ซ้อในจังหวัดมูตรอ ซึ่งเป็นเขตยึดครองของสหภาพแห่งชาติกะเหรี่ยง (KNU) ถือเป็นการละเมิดเงื่อนไขของความตกลงหยุดยิงระดับประเทศ (Nationwide Ceasefire Agreement - NCA) และเป็นเหตุให้เกิดการปะทะกันกับกองพลน้อยที่ 5 ของกองทัพปลดปล่อยแห่งชาติกะเหรี่ยง (Karen National Liberation Army -KNLA) หลายครั้ง¹ ทหารจากกองบัญชาการภาคใต้ของกองทัพพม่าได้โจมตีอย่างไม่เลือกเป้าหมายต่อพลเรือน ส่งผลให้ชาวบ้านกว่า 2,400 คนต้องทิ้งถิ่นฐานบ้านเรือนของตนไป ซึ่งคนส่วนใหญ่ที่ต้องพลัดพรากจากถิ่นฐานเนื่องจากปฏิบัติการของกองทัพพม่า เพิ่งจะเดินทางกลับมายังพื้นที่ทำกินในหมู่บ้านและการดำรงชีวิตเมื่อเร็ว ๆ นี้เอง หลังจากเกิดการขัดกันด้วยอาวุธต่อเนื่องกันเป็นเวลาหลายทศวรรษ

KNU และกองทัพพม่าต่างลงนามในความตกลงหยุดยิงระดับประเทศ พ.ศ.2558 ซึ่งทำการขยายโครงสร้างพื้นฐานทางการทหารและทำการเสริมกำลังทหารเพิ่มในพื้นที่หยุดยิงอย่างไรก็ดี นับแต่วันที่ 4 มีนาคม กองพันทหารพม่าอย่างน้อยแปดกองพัน² ได้เคลื่อนกำลังพลเข้าสู่หลู่ซ้อโดยไม่มีการทำความตกลงล่วงหน้า³ กับ KNLA และเริ่มก่อสร้างถนนยุทธศาสตร์ทางทหารเพื่อเชื่อมต่อไปที่ฐานทัพทหารที่ เลอหมุพร และเคพู หากถนนนี้สร้างเสร็จ อาจส่งผลให้ชาวกะเหรี่ยงในพื้นที่ต้องพลัดถิ่นฐานจากที่ดินที่สืบทอดจากบรรพชนอย่างถาวร

ความตกลงหยุดยิงทวิภาคี พ.ศ.2555 และความตกลงหยุดยิงระดับประเทศ พ.ศ.2558 ทำให้ประชาชนเกิดความหวังขึ้นมาว่า พวกเขาอาจได้รับสันติภาพในเวลาไม่ช้า แต่การเริ่มปฏิบัติการโจมตีครั้งใหม่และการสร้างถนนของกองทัพพม่าทำลายความหวังนี้อีกครั้ง บีบบังคับให้ประชาชนต้องละทิ้งที่ดินและซ่อนตัวในป่าเขา ในวันที่ 5 เมษายน ทหารกองทัพพม่าได้ยิงสังหาร ซอโอมู⁴ อายุ 42 ปี ในเขตเลอหมุพร ทางตะวันตกเฉียงเหนือของ หลู่ซ้อ ซอโอมู เป็นชาวบ้านในพื้นที่และเป็นผู้นำกะเหรี่ยงชนพื้นเมือง ช่วงที่เขาเสียชีวิต เขากำลังเดินทางจากบ้านไปประชุมกับชุมชน เพื่อประสานงานให้มีการส่งความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมไปยังชาวบ้านที่ต้องพลัดถิ่นฐานเนื่องจากปฏิบัติการทางทหารของกองทัพพม่า

ข้อค้นพบของ KDSN แสดงให้เห็นว่า กองทัพพม่าได้ละเมิดเงื่อนไขของความตกลง พ.ศ. 2555 และ 2558 ในเขตมูตรอหลายครั้ง กองทัพพม่าได้ฉวยโอกาสที่มีการหยุดยิง ปฏิบัติการในสิ่งที่ไม่อาจทำได้ในช่วงก่อนหน้านี้อันซึ่งมีการขัดกันด้วยอาวุธอย่างกว้างขวาง พวกเขาได้ขยายและปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานและศักยภาพทางทหาร ทั้งนี้เพื่อยึดและควบคุมที่ดินของชาวกะเหรี่ยง ปฏิบัติการของกองทัพพม่าทำลายความพยายามของคนในพื้นที่ที่จะสร้างสรรค์ให้เกิดสันติภาพถาวรอย่างแท้จริง ความพยายามคุ้มครองมรดกทางธรรมชาติและวัฒนธรรมของตน และการอำนวยความสะดวกให้ผู้ลี้ภัยและผู้พลัดถิ่นภายในประเทศได้เดินทางกลับมายังที่ดินซึ่งเป็นของบรรพชนของพวกเขา

รายงานนี้จัดทำจากการสัมภาษณ์ชาวบ้านโดยตรงโดยเจ้าหน้าที่ภาคสนามของ KDSN และการสื่อสารอย่างสม่ำเสมอกับผู้พลัดถิ่นภายในประเทศและชาวบ้านและแกนนำชุมชนในพื้นที่ในเขตมูตรอ นับตั้งแต่การสู้รบเริ่มขึ้นเมื่อวันที่ 4 มีนาคม สมาชิกของ KDSN ได้ทำงานวิจัยภาคสนามเพื่อประเมินอย่างเข้มข้นต่อสถานการณ์ของผู้พลัดถิ่นภายในประเทศนับแต่วันที่ 14-17 มีนาคม รายงานนี้ยังเขียนจากข้อมูลและบทวิเคราะห์ในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมาขององค์กรสมาชิกของ KDSN เราหวังว่ารายงานนี้จะมีส่วนช่วยผู้เจรจาสันติภาพให้ตัดสินใจที่ถูกต้องที่เป็นอยู่ ป้องกันไม่ให้กระบวนการสันติภาพที่ประมาทต้องพังทลายลงอย่างสิ้นเชิง และหลีกเลี่ยงไม่ให้เกิดการขัดกันด้วยอาวุธอย่างกว้างขวางอีกครั้งในรัฐกะเหรี่ยง

¹ กองทัพปลดปล่อยแห่งชาติกะเหรี่ยง (Karen National Liberation Army - KNLA) เป็นกองกำลังของสหภาพแห่งชาติกะเหรี่ยง (Karen National Union - KNU)
² รายงานจาก Free Burma Rangers (FBR) ระบุว่ากองพันทั้งแปดกองพัน ประกอบด้วยกองพันทหารราบเบาเคลื่อนที่เร็ว (LIB) ที่ 20, LIB 351, LIB 435, LIB 598, LIB 558, LIB 432, LIB 596, LIB 560 โปรดดู FBR report, They Are Running Again, This Time With Babies, 15 มีนาคม 2561, ดูได้จาก <http://www.freeburmarangers.org/2561/03/15/running-time-babies-1700-villagers-flee-burma-army-attacks-builds-roads-northern-karen-state/>
³ "การเคลื่อนกำลังพลติดอาวุธในพื้นที่ควบคุมของคู่สัญญาอีกฝ่าย อาจกระทำได้เมื่อได้รับความตกลงล่วงหน้า" ความตกลงหยุดยิงระดับประเทศ พ.ศ.2558, ข้อ 8 (b)
⁴ ตอนที่พิมพ์รายงานเล่มนี้ยังไม่มีการพบศพ ซอโอมูแต่อย่างใด แต่ที่เราเขียนในรายงานเล่มนี้ว่าเสียชีวิตแล้วเพราะ (1) ส่วนกลางของทหารพม่ามีการประกาศ ณ วันที่ 9 เมษายน 2561 (2) ทหารพม่าท้องถิ่นส่งข้อความไปที่บ้านเดลอโค ณ วันที่ 8 เมษายน 2561 ว่า ได้ยิงซอโอมูและเสียชีวิตทันที นอกจากนี้ถ้ายังไม่เจอศพซอโอมู ครอบครัวไม่สามารถทำพิธีหรือเสียศพตามประเพณีได้

ข้อมูลพื้นฐาน: ความรุนแรงของรัฐและความเข้มแข็ง ที่ยั่งยืนของชาวบ้านที่มูตรอ

ในช่วง 60 ปีที่ผ่านมาไม่เคยมีสันติภาพอย่างถาวรในเขตมูตรอ นับแต่ปฏิบัติการทางทหารของกองทัพพม่าระหว่างปี 2497-2498 ซึ่งนำไปสู่การยึดครองเมืองผาปูน ที่เคยเป็นเมืองหลวงของ KNU⁵

การขัดกันด้วยอาวุธและการบังคับโยกย้ายอย่างกว้างขวางระลอกสุดท้ายในมูตรอ เกิดขึ้นระหว่างปี 2535-2536, 2538-2540 และ 2548-2551 ในระหว่างปฏิบัติการเหล่านี้ กองทัพพม่าได้สร้างโครงข่ายถนนสายยุทธศาสตร์ตลอดทั่วเขตหลู่ซอ ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมให้กับฐานทัพทหาร และเป็นเขตกันชนระหว่างชาวบ้านกะเหรี่ยงกับทหารของ KNLA ตลอดช่วงเวลาดังกล่าว กองทัพพม่าจัดว่าหลู่ซอเป็นเขต “พื้นที่สีดำ”⁶ เป็นเหตุให้ทหารพม่า “ปฏิบัติต่อทุกคน ทุกหมู่บ้าน และเสบียงอาหารเหมือนเป็นเป้าหมายทางทหาร”⁷ ปฏิบัติการทางทหารที่โหดร้ายเหล่านี้ส่งผลให้เกิดการบังคับโยกย้ายถิ่นฐานของประชาชนกว่า 80% ในพื้นที่เหล่านี้ซึ่งเคยมีผู้อยู่อาศัย 107,000 คน⁸ หลายคนอพยพเข้าสู่ค่ายผู้ลี้ภัยตามแนวพรมแดนประเทศไทย ส่วนคนอื่น ๆ หลบไปซ่อนตัวอยู่ในป่าเขา

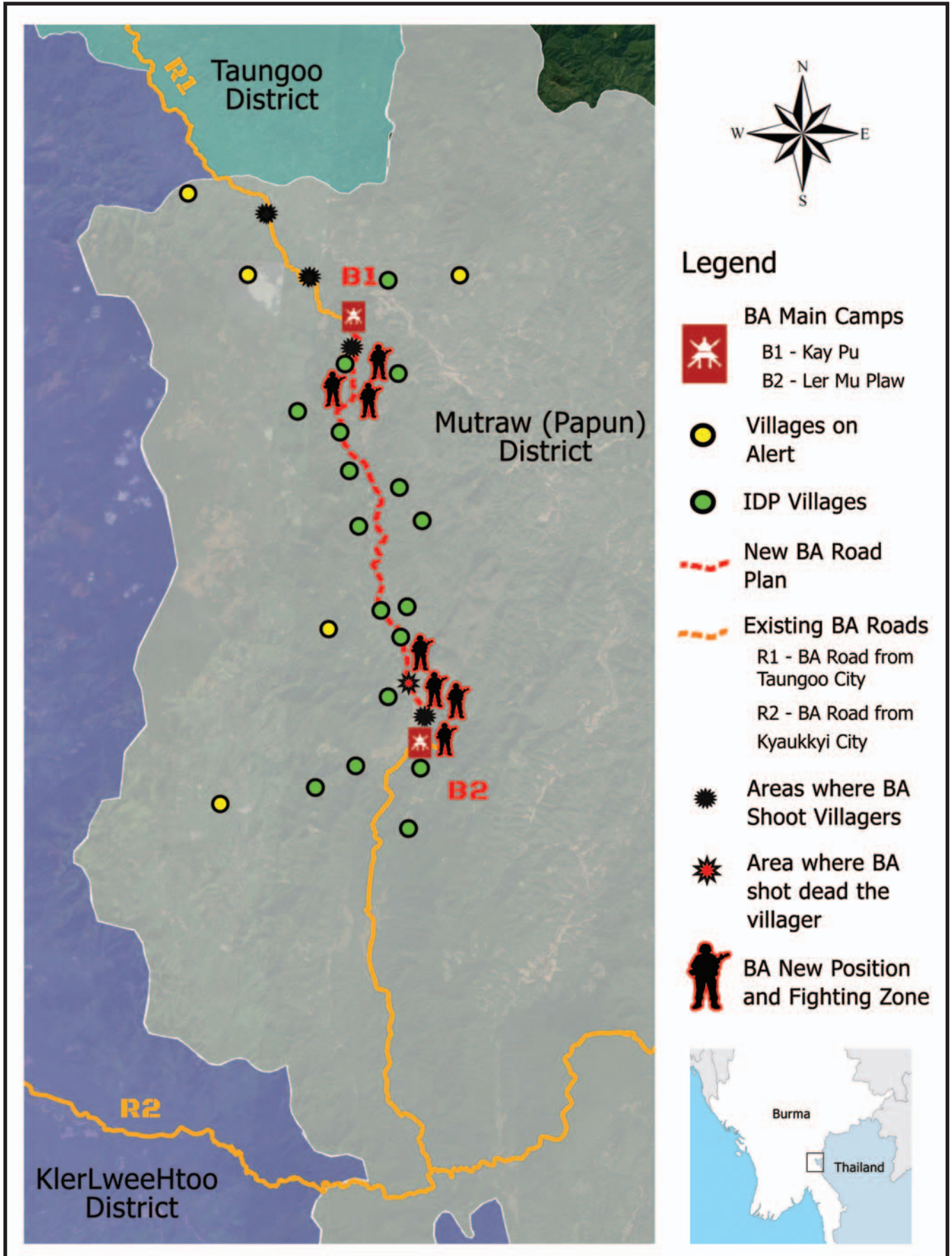
ระหว่างปฏิบัติการปี 2535-2536 กองทัพพม่าได้ขยายการสร้างถนนยุทธศาสตร์เชื่อมต่อฝั่งตะวันออกและตะวันตก จากมูเตที่เขตเคลอสิ่ว (Nyaunglebin) ไปยังเขตชอทานบนแม่น้ำสาละวินบริเวณพรมแดนติดกับประเทศไทย ระหว่างปี 2540-2544 กองทัพพม่าตัดถนนยุทธศาสตร์เชื่อมระหว่างทิศเหนือและใต้ เชื่อมต่อไปยังเลอมูพลอ จากหมู่บ้านพวาคอ ตรงทางแยกถนนมูเตที่เชื่อมฝั่งตะวันออกและตะวันตก ระหว่างปฏิบัติการโจมตีครั้งใหญ่ในปี 2548 และ 2551 กองทัพพม่าขยายถนนเหล่านี้เชื่อมขึ้นไปทางทิศเหนือ จากเลอมูพลอผ่านห้วยอมบ้านเคอไปยังบูซาคีในเขตตวงกู เพื่อเชื่อมต่อกับถนนสายตวงกู-มอซี

ก่อนปี 2548 ทหารกองทัพพม่าถูกบีบให้ต้องถอนตัวจากพื้นที่ด้านตะวันตกเฉียงเหนือของลู่ซอในช่วงฤดูมรสุม อย่างไรก็ตาม หลังจากสร้างถนนที่เชื่อมระหว่างเหนือกับใต้เสร็จ ทำให้กองทัพพม่าสามารถปฏิบัติการทางทหารได้ตลอดทั้งปี แม้ว่ากองทัพพม่าจะลดความเข้มแข็งของการโจมตีในเขตลู่ซอในช่วงสิ้นปี 2551 แต่ก็ยังส่งผลให้มีชาวบ้านกว่า 27,000 คนต้องพลัดพรากจากถิ่นฐานตนในปี 2553 และเป็นเหตุให้พวกเขายังคงต้อง “เสี่ยงที่จะเสียชีวิตหรือบาดเจ็บอย่างต่อเนื่องจากการโจมตีเป็นระยะ การลาดตระเวน และการยิงปืนใหญ่ใส่จากที่ไกล”⁹

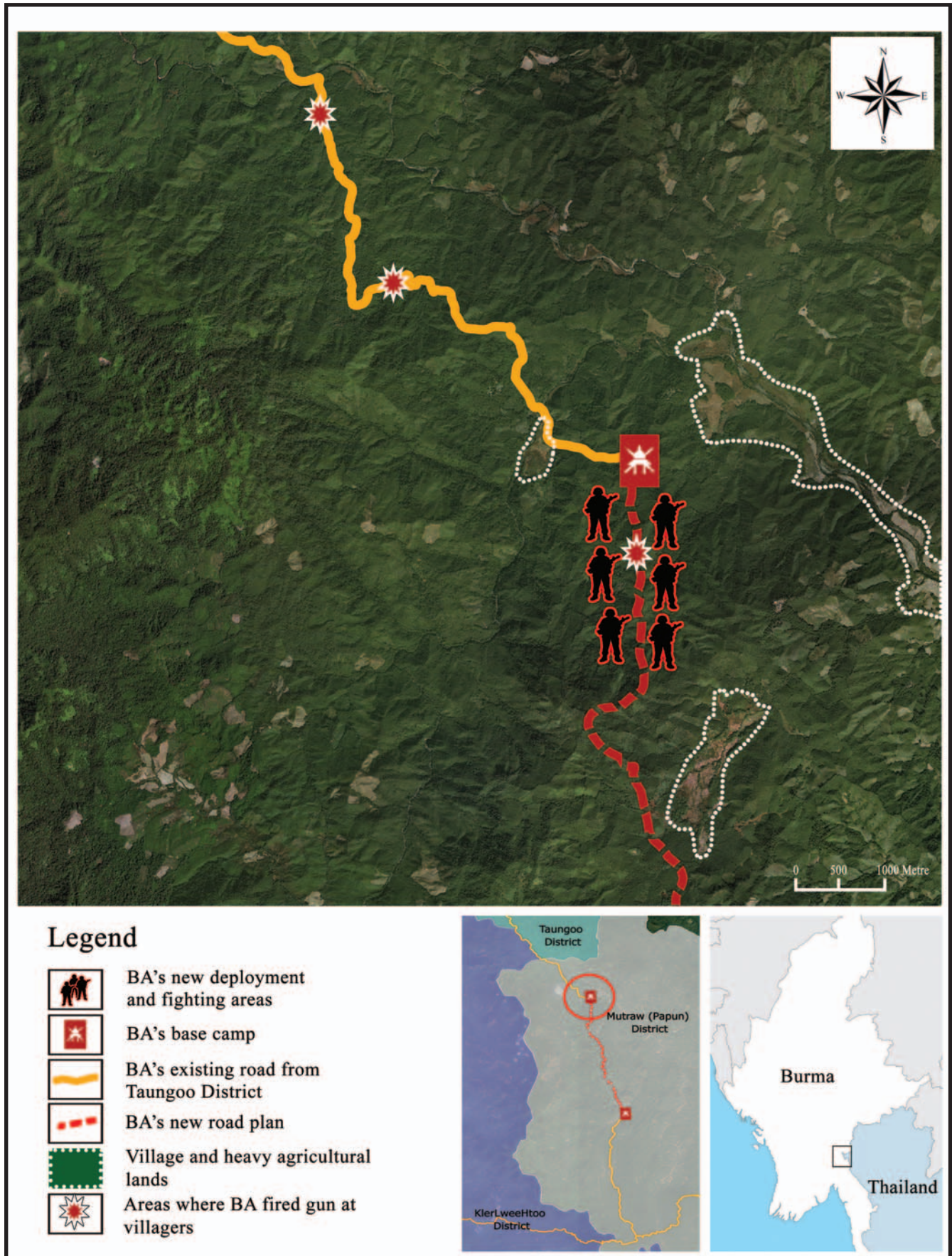
ความพยายามของกองทัพพม่าเพื่อขยายการสร้างถนนเชื่อมระหว่างเลอมูพลอและเคอถูกท้าทายอย่างหนักจากกองพลน้อยที่ 5 ของ KNLA ซึ่งยังคง “สามารถควบคุม ‘พื้นที่ทางตอนเหนือ’ โดยมีสถานะเป็นพื้นที่ปกครองตนเองภายใต้การควบคุมของชาวกะเหรี่ยง”¹⁰ เป็นพื้นที่ซึ่ง “ไม่เคยตกอยู่ใต้การปกครองของอำนาจส่วนกลางแต่อย่างใด”¹¹ ช่วงต้นปี 2542 KNLA ได้เข้ามาควบคุมพื้นที่นี้อีกครั้ง และจนถึงปลายปี 2554 ทหารกองทัพพม่าไม่ได้ใช้ถนนในส่วนนี้อีกต่อไป แม้ว่ากองทัพพม่าจะถูกบีบให้ต้องถอนกำลังจากค่ายลาดตระเวนของตนที่ตั้งอยู่ในถนนสายเก่า แต่พวกเขาก็สามารถรวมกำลังพลที่ฐานทัพสำคัญสองแห่งในพื้นที่ได้ ในพื้นที่ซึ่งเรียกว่าเคอและเลอมูพลอ

⁵ Smith, Martin (1991) Burma: Insurgency and the politics of ethnicity, n.154
⁶ ตามหลักการโจมตีต่อต้านฝ่ายก่อความไม่สงบของกองทัพพม่า จะแบ่งพื้นที่ออกเป็นสีดำ น้ำตาล หรือขาว ขึ้นอยู่กับระดับปฏิบัติการขององค์กรติดอาวุธกลุ่มชาติพันธุ์ “พื้นที่สีดำ” หมายถึง “พื้นที่ที่ถูกควบคุมโดยฝ่ายก่อความไม่สงบแต่ยังมีปฏิบัติการของกองทัพพม่าอยู่” “พื้นที่สีน้ำตาล” หมายถึง “พื้นที่ใต้การควบคุมของกองทัพพม่าซึ่งยังมีปฏิบัติการของฝ่ายก่อความไม่สงบอยู่” ส่วน “พื้นที่สีขาว” หมายถึงพื้นที่ที่ “ปลอดจากปฏิบัติการขององค์กรติดอาวุธกลุ่มชาติพันธุ์แล้ว” โปรดดู KHRG report, Truce or Transition? (2557: 26 เชมจร 39)
⁷ KHRG “Hpapun (มูตรอ) District”, เข้าถึงได้ที่ <http://khrgh.org/reports/location/41>
⁸ ตัวเลขของคณะกรรมการชาวกะเหรี่ยงผู้พลัดถิ่นฐานในประเทศ (Committee for Internally Displaced Karen People - CIDKP) ในการนำเสนอที่ “Symposium on the Salween Dams” 27 มิถุนายน 2546; จากการศึกษาการของฝ่ายปกครองเขตมูตรอของ KNU และถูกอ้างอิงโดย Karen Rivers Watch (KRW) (2547) Damming at Gunpoint, n. 1, n. 42
⁹ ตัวเลขการสนับสนุนด้านอาหารมาจากตัวเลขที่ Karen Office of Relief and Development (KORD) มอบให้กับ KHRG โปรดดู KHRG report, Self-protection under strain (2553: 21)
¹⁰ Joliffe, Kim (2559) “Ceasefire, Governance and Development” The Asia Foundation n. 34
¹¹ Joliffe, Kim (2559) n. 9

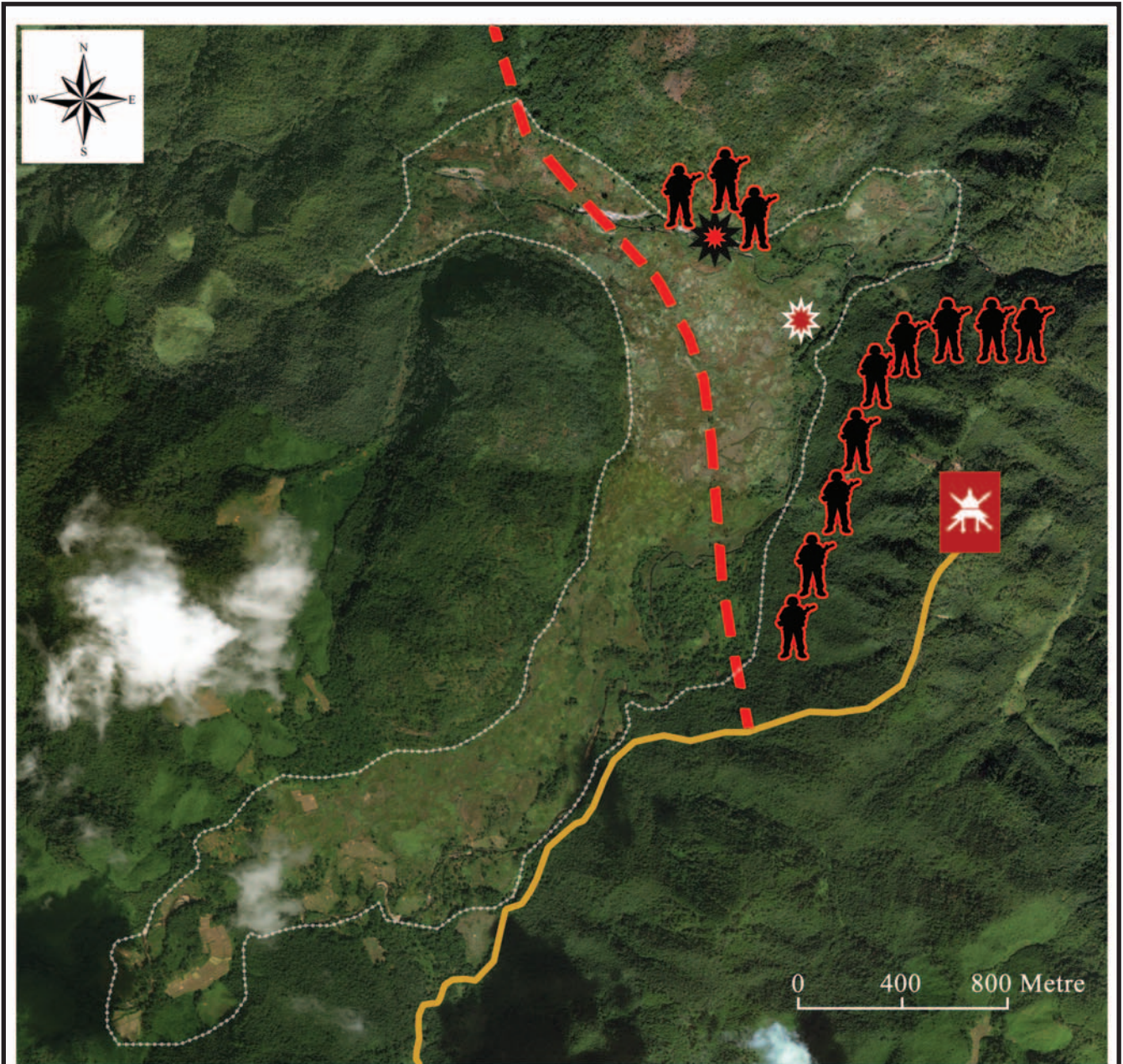
Map of Recent Conflict in Mutraw District and IDP Situation

BA's New Troop Deployment, The Fightings, and Effects on Local Villagers (Kay Pu Area, Mutraw District, Kawthoolei)

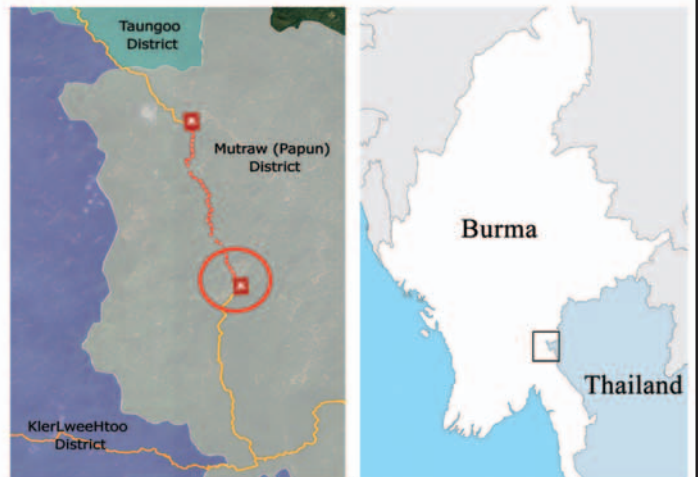

BA's New Troop Deployment, The Fightings, and Effects on Local Villagers (Ler Mu Plaw Area, Mutraw District, Kawthoolei)

Legend

- BA's new deployment and fighting areas
- BA's base camp & source of artillery shelling
- BA's existing road from Kyaukkyi
- BA's new road plan
- Village and agricultural lands
- Areas where BA fired gun at villagers
- Area where BA shot dead the villager

มูตรอนับตั้งแต่ความตกลงหยุดยิงระดับประเทศ พ.ศ.2558

เราไม่ต้องการให้ลูกหลานเผชิญกับฝันร้าย และสภาพการณ์ที่เราเคยเจอมา เราต้องการให้พวกเขา มีชีวิตดีขึ้น ไม่ว่าพวกเขาจะเลือกชีวิตแบบไหนก็ตาม เราอยากให้พวกเขามีชีวิตดีกว่าที่เราเคยประสบมา ไม่ว่าพวกเขาจะเข้ารับการศึกษาหรือจะอยู่กับบ้านทำไร่ไถนา เราอยากให้พวกเขาใช้ชีวิตอย่างสุขสงบ ไม่ต้องหลบหนีแบบที่เราเคยทำ

- ซอเฟียเวเซ จากหมู่บ้านทีบเวตี, 26 พฤศจิกายน 2559, สัมภาษณ์ในภาคสนามของ KDSN
ซึ่งไม่เคยได้รับการเผยแพร่มาก่อน -

ในเดือนมกราคม 2555 รัฐบาลพม่าและ KNU ลงนามความตกลงหยุดยิงแบบทวิภาคี ระหว่างการเจรจาหลายครั้ง KNLA เรียกร้องให้กองทัพพม่าถอนฐานทัพ 17 แห่งออกไปจากพื้นที่มูตรอ รวมทั้งที่เคพูและเลอมูพรอ ทั้งนี้เพื่อเพิ่มความปลอดภัยให้กับชาวบ้านในพื้นที่และสนับสนุนการกลับคืนสู่บ้านเกิดของผู้ที่เคยพลัดถิ่น อย่างไรก็ตาม นับแต่มีความตกลงหยุดยิง พ.ศ.2555 กองทัพพม่าได้พัฒนาและเสริมกำลังในฐานทัพของตนอย่างต่อเนื่อง¹² ทำให้เกิดโครงสร้างพื้นฐานทางทหารอย่างถาวรเพิ่มขึ้น

แม้ยังคงมีการเจรจาหยุดยิงอย่างต่อเนื่อง แต่กองทัพพม่าได้เสริมกำลังทหารและเพิ่มการส่งเสบียงมากขึ้นในพื้นที่ แทนที่จะถอนทหารออกไป ถือเป็นสัญญาณการเตรียมตัวเพื่อปฏิบัติการขั้นต่อไป ชาวบ้านอย่างพวกเราจึงต้องเตรียมพร้อมที่จะหลบหนีไปยังทิศทางต่าง ๆ ไม่ได้มีเวลาคิดที่จะรวบรวมกำลังสร้างหมู่บ้านของตนเองให้เป็นเอกภาพ

- ซายซาวกะเหรี่ยง, เขตมูตรอ, มิถุนายน 2555, สัมภาษณ์โดย KORD¹³ -

ในเดือนตุลาคม 2558 KNU ได้กลายเป็นหนึ่งในสองของหน่วยงานติดอาวุธของกลุ่มชาติพันธุ์ ที่ลงนามในความตกลงหยุดยิงระดับประเทศ แม้ว่ายังไม่มีความชัดเจนเกี่ยวกับเนื้อหาและกระบวนการปฏิบัติตามความตกลงหยุดยิงระดับประเทศก็ตาม ไม่ให้มีการโจมตีทางทหาร การขยายโครงสร้างพื้นฐานทางทหาร และการเสริมกำลังทหารในพื้นที่หยุดยิง ข้อ 7 ของความตกลงหยุดยิงระดับประเทศกำหนดให้คู่สัญญาทั้งสองฝ่าย “จำกัดให้ทหารของตนอยู่ในเฉพาะพื้นที่ที่กำหนดไว้” ส่วนข้อ 8 ยังกำหนดเพิ่มเติมว่า “การเคลื่อนกำลังพลติดอาวุธในพื้นที่ควบคุมของคู่สัญญาอีกฝ่าย อาจกระทำได้เมื่อได้รับความตกลงล่วงหน้า” อย่างไรก็ตามความตกลงหยุดยิงระดับประเทศ พ.ศ.2558 ไม่ได้กำหนดเส้นแบ่งพื้นที่ของคู่เจรจาการหยุดยิงอย่างชัดเจน

ตามข้อตกลง NCA และเพื่อป้องกันการเผชิญหน้าด้วยอาวุธและเพื่อสร้างความไว้วางใจระหว่างการเจรจาเพื่อสันติภาพ กองพลน้อยที่ 5 ของ KNLA ได้จัดทำขั้นตอนปฏิบัติของตนเองเพื่อจำแนกเส้นแบ่งพื้นที่ระหว่างทหารของตนกับทหารของกองทัพพม่า ขั้นตอนปฏิบัติเหล่านี้จำกัดการเคลื่อนไหวของรถบรรทุกและเครื่องจักรกลหนักในเขตพื้นที่ของกองพลน้อยที่ 5 จำกัดการเคลื่อนไหวของกำลังพลของกองทัพพม่าให้อยู่ในเฉพาะพื้นที่ที่กำหนด ตามแนวสองฝั่งของเส้นทางเดิมและถนนที่มีอยู่แล้ว และกำหนดพื้นที่การเดินเรือในแม่น้ำสาละวินทางตอนเหนือของเขตลูทอด้วย ขั้นตอนปฏิบัติของ KNLA ยังห้ามไม่ให้รถบรรทุกของกองทัพพม่าเดินทางพ้นจากค่ายทหารที่บูชาติทางตอนเหนือของพวาคอในทางทิศใต้

กองทัพพม่าได้ละเมิดขั้นตอนปฏิบัติเหล่านี้และเพิกเฉยอย่างต่อเนื่องต่อคำเตือนของ KNLA มีการรुक้าเข้าไปในพื้นที่ของกองพลน้อยที่ 5 และการส่งรถบรรทุกขนาดใหญ่เข้าไปในพื้นที่ซึ่งเคยเส้นแบ่งที่กำหนดไว้โดย KNLA ในเดือนกุมภาพันธ์ 2560 รถบรรทุกขนาดใหญ่ของกองทัพพม่าสี่คัน เดินทางไปถึงที่ค่ายเลอมูพรอ โดยไม่มีการตกลงล่วงหน้ากับ KNLA ตามข้อกำหนดในความตกลงหยุดยิงระดับประเทศในเดือนมกราคม 2561 กองทัพพม่าได้ละเมิดเช่นเดิม ส่งผลให้มีการปะทะกันด้วยอาวุธอย่างน้อยสองครั้งกับทหารของ KNLA

¹² ระหว่างปี 2555 และ 2560 กองทัพพม่าได้เพิ่มการสร้างฐานทัพทหารของตนในเขตมูตรอ โดยเพิ่มจาก 65 เป็น 78 แห่ง พร้อมกับเสริมกำลังทหารในท่าทหารเหล่านี้

¹³ The Border Consortium (TBC) (2555: 28)

Villagers harvesting rice, Ler Mu Plaw. Photo: Andrew Paul (KPSN)

ชุมชนกะเหรี่ยงลูทอฟื้นฟูพื้นที่ระหว่างหยุดยิง

แม้จะมีการตรึงกำลังของกองทัพพม่าอย่างต่อเนื่องในมูตรอความตกลงหยุดยิง พ.ศ.2555 และความตกลงหยุดยิงระดับประเทศ พ.ศ.2558 ยังทำให้คนในพื้นที่เกิดความหวังว่า จะสามารถทยอยเดินทางกลับมาในที่ดินและหมู่บ้านของบรรพชนของตนได้อย่างถาวร อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี ชาวบ้านต้องคอยเสี่ยงการพบกับกองทัพพม่าและเสี่ยงที่จะใช้โครงข่ายถนนยุทธศาสตร์ทางทหาร ซึ่งยังคงเป็นภัยคุกคามกับคนในพื้นที่ ซ่อมอเค แคนนำชุมชนในพื้นที่ที่ถูกทหารกองทัพพม่ายิงจนเสียชีวิต ใกล้กับถนนในเขตเลอมูพลอเมื่อวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2558

แม้ว่าสถานการณ์ด้านความมั่นคงในพื้นที่ยังคงไม่มีความแน่นอน ชาวกะเหรี่ยงจากพื้นที่ตะวันตกเฉียงเหนือของหลู่ซอได้เริ่มประชุมกัน นับแต่มีความตกลงหยุดยิง พ.ศ.2555 เพื่อพูดคุยว่าจะฟื้นฟูบูรณะชุมชนของตนอย่างไร ชาวบ้านพลัดถิ่นเหล่านี้เริ่มภารกิจที่กล้าหาญด้วยการซ่อมแซมคลองชลประทาน และถางที่นาของตนที่เลอมูพลอ ซึ่งเป็นผืนนาในเขตชลประทานขนาด 2,250 ไร่ ซึ่งถูกละทิ้งไปนับแต่ปฏิบัติการโจมตีของกองทัพพม่าเมื่อปี 2540 จนถึงปี 2560 เริ่มมีการฟื้นฟูพื้นที่ขนาดใหญ่หลายแห่งในเขตเลอมูพลอ เว้นแต่ในพื้นที่ซึ่งยังมีถนนที่กองทัพพม่าสร้างไว้จากพวกคอง เริ่มจากปี 2556 ชาวบ้านเริ่มกลับมาทำไร่ไถนาอีกครั้ง ใกล้กับเขตที่เคยเป็นของกองทัพพม่าระหว่างเลอมูพลอและเคฟู¹⁴

ในตอนแรก ชาวบ้านเริ่มกลับมาในที่นาของตนเป็นการชั่วคราว เช่นที่เลอมูพลอโดยยังคงพำนักอาศัยในสถานที่ที่ปลอดภัยกว่า และห่างไกลจากฐานทัพและถนนยุทธศาสตร์ของกองทัพพม่า อย่างไรก็ตาม จนถึงปี 2559 ขณะที่การหยุดยิงดูเหมือนมีผลบังคับใช้ ชาวบ้านกะเหรี่ยงได้เริ่มฟื้นฟูหมู่บ้านแต่เดิมของตนขึ้นมา อย่างเช่นที่เลอมูพลอที่เบเวตี ซอเบอโค บอนาเดอ และอื่น ๆ รวมทั้งมีการสร้างโรงเรียนชั้นประถมและสถานีนอมาลัย

ชาวกะเหรี่ยงฟื้นฟูเมืองในพื้นที่มูตรอ อยู่ระหว่างการพัฒนาอุทยานสันติภาพสาละวินซึ่งสะท้อนถึงภาพฝันของคนในพื้นที่ที่อยากให้เกิดสันติภาพถาวรอย่างแท้จริง อยากมีสิทธิในการกำหนดชะตากรรมของตนเอง และการพัฒนาที่มีชุมชนเป็นผู้ผลักดัน พร้อมกับการสนับสนุนการคุ้มครองดูแลรักษามรดกทางธรรมชาติและวัฒนธรรมที่โดดเด่นในภูมิภาค ชุมชนต่าง ๆ ในลูทอมีส่วนร่วมอย่างใกล้ชิดในการพัฒนาอุทยานสันติภาพในพื้นที่ 5,485 ตารางกิโลเมตร

¹⁴ www.freeburmarangers.org/2018/03/15/running-time-babies-1700-villagers-flee-burma-army-attacks-builds-roads-northern-karen-state/

อุทยานสันติภาพสาละวินสะท้อนความสำเร็จของการดำเนินงานกว่า 10 ปีของชุมชนกะเหรี่ยงพื้นเมืองในเขตมูตรอในการปกป้องสายน้ำ แผ่นดิน และป่าไม้ของตน หัวใจของสวนสันติภาพคือ ก่อ หรือที่ดินหมู่บ้านชาวกะเหรี่ยงพื้นเมือง ชาวบ้านกะเหรี่ยงมีความผูกพันทางจิตวิญญาณอย่างใกล้ชิดกับ ก่อ และนับแต่ปี 2555 แกนนำชาวกะเหรี่ยงพื้นเมืองในมูตรอได้เริ่มฟื้นฟูพิธีกรรมแต่โบราณและประเพณีการปกป้องรักษา ก่อ ชุมชนต่าง ๆ ในหลู่ซอได้กำหนดพื้นที่ของ ก่อ ขึ้นมา 88 แห่ง ครอบคลุมพื้นที่ 1,118,000 ไร่ ซึ่งเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง พวกเขาจึงได้สร้างป่าชุมชนขึ้นมา 23 แห่ง เพื่อปกป้องรักษาต้นไม้ใหญ่ที่ยังเหลืออยู่ และแหล่งอาศัยของสัตว์ป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ในภาคตะวันตกเฉียงใต้ของพม่า เป็นความพยายามของชุมชนกะเหรี่ยงพื้นเมืองในการปกป้องรักษาธรรมชาติ

กล่าวโดยสรุป คนในพื้นที่ต่างเฝ้ารออย่างอดทนให้รัฐบาลพม่าและผู้นำ KNU เสร็จลุล่วงทางการเมืองและประชาธิปไตยแบบสหพันธ์รัฐของตนในช่วงที่สภาวะหยุดยั้ง พวกเขาใช้ช่วงเวลานั้นสร้างประชาธิปไตยที่มีรากฐานจากชุมชน พื้นฟูบูรณะหมู่บ้าน ที่ดินทำกิน ระบบการศึกษา และจารีตความเชื่อในการปกป้องรักษาที่ดินของ ก่อ ในระหว่างการปรึกษาหารือสาธารณะครั้งหนึ่งเมื่อเดือนธันวาคม 2560 ผู้วางแผน ก่อ สร้างอุทยานสันติภาพสาละวินเสนอการรณรงค์รวบรวมรายชื่อเพื่อสนับสนุนผู้อยู่อาศัย 70,000 คนในสวนแห่งนี้ ชาวบ้านกะเหรี่ยงที่หลู่ซอกล้าที่จะฝันและทำงานเพื่ออนาคต เพื่อให้สามารถอาศัยอยู่อย่างสุขสงบในที่ดินของบรรพชนของตน

แต่แผนของกองทัพพม่าในปัจจุบันที่จะขยายการสร้างถนนยุทธศาสตร์ อาจส่งผลให้ต้องมีการโยกย้ายถิ่นฐานอย่างถาวรของครอบครัวอย่างน้อย 350 ครอบครัวจากในพื้นที่ ทำให้การดำเนินงานของประชาชนเพื่อฟื้นฟูหมู่บ้าน เรือกสวนไร่นาและระบบปกป้องรักษาที่ดินตามจารีตประเพณีของตน กำลังตกอยู่ในอันตราย

ข้อมูลล่าสุดเกี่ยวกับสถานการณ์ความขัดแย้งที่ลู่ทอ ปี 2561: โรดแมปสู่การเสริมกำลังทหาร

ในวันที่ 25 ธันวาคม 2560 กองบัญชาการกองพลทหารภาคใต้ของกองทัพพม่าในดวงกุ ส่งจดหมายแจ้งต่อศูนย์กลางของ KNLA และกองพลน้อยที่ 5 ของ KNLA เกี่ยวกับแผนการที่จะปรับปรุงโครงข่ายถนนที่เชื่อมต่อกันระหว่างค่ายทหารของตนในภาคตะวันตกเฉียงเหนือของหลู่ซอ ทั้งนี้โดยไม่มีมีการปรึกษาหารือล่วงหน้ากับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของ KNU หรือ KNLA ตามข้อกำหนดในความตกลงหยุดยิงระดับประเทศแต่อย่างใด เมื่อทราบว่าเป็นถนนที่กองทัพพม่าจะใช้งาน โดยเป็นถนนยุทธศาสตร์ ทางกองพลน้อยที่ 5 ของ KNLA จึงตอบปฏิเสธการตัดสินใจฝ่ายเดียวของกองทัพพม่าที่จะขยายถนนเส้นนั้น

กลางเดือนกุมภาพันธ์ชาวบ้านที่มูตรอสังเกตเห็นการเสริมกำลังของกองทัพพม่าในพื้นที่เคพและเลอหมุพลอทหารกองทัพพม่าได้ยิงปืนสองครั้งใส่ชาวบ้านที่เดินข้ามถนน โดยไม่ได้เป็นผู้ต้องสงสัย ใกล้กับพื้นที่เคพ ครั้งแรกเมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธ์ ใกล้กับหมู่บ้านทาเคอะเตอ และอีกครั้งหนึ่งในวันที่ 1 มีนาคมใกล้กับหมู่บ้านกอกเทอเตอ¹⁵

อีกสามวันต่อมา ในวันที่ 4 มีนาคม ทหารกองทัพพม่าสี่กองพันเคลื่อนพลมาถึง โดยมาจากจอกจี และได้ยึดที่มั่นเพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการโจมตีใกล้กับฐานทัพ เลอหมุพลอ ทหารอีกสองกองพันจากดวงกุได้เคลื่อนพลมาในเวลาเดียวกันโดยเดินทางจากฐานทัพเคพ การตรึงกำลังทหารครั้งใหญ่และมีการประสานงานเป็นอย่างดีของกองทัพพม่า โดยเคลื่อนพลเข้าสู่พื้นที่ควบคุมของ KNU ทั้งที่ไม่มีมีการประสานงานล่วงหน้ากับกองพลน้อยที่ 5 ของ KNLA ถือเป็นการละเมิดอย่างชัดเจนต่อข้อ 7 และ 8 ของความตกลงหยุดยิงระดับประเทศ พ.ศ. 2558 การที่ทาง KNLA ไม่แสดงความยินยอมล่วงหน้าและการที่กองทัพพม่าเคลื่อนกำลังพล จึงถือเป็นการละเมิดอย่างร้ายแรงต่อหลักการตามความตกลงหยุดยิงระดับประเทศซึ่งเรียกร้องให้มี “การเจรจาทางการเมืองแทนการใช้กำลังอาวุธ”¹⁶

ชาวบ้านจากห้วยมบ้านในเคพ เลอหมุพลอ และซอหมุพลอ ได้ทราบข่าวเกี่ยวกับการเคลื่อนกำลังพลของกองทัพพม่าเข้ามาในพื้นที่ เป็นเหตุให้พวกเขาหลบหนีออกจากหมู่บ้านตอนกลางคืนของวันที่ 4 มีนาคม ในวันที่ 11 มีนาคม มีผู้สังเกตเห็นรถบรรทุกทหารของกองทัพพม่าอีกหกคันที่บรรทุกทหารกว่า 200 นายเดินทางมาถึงฐานทัพที่ซาลอโจในวันที่ 9 เมษายนยังมีรถบรรทุกขนำทหารของกองทัพพม่าเข้ามาเพิ่มเติม จากทั้งทางทิศเหนือและใต้ เข้าสู่พื้นที่เคพและเลอหมุพลอ

¹⁵ FBR report, They Are Running Again, This Time With Babies, 15 March 2018, accessible at: www.freeburmarangers.org/2018/03/15/running-time-babies-1700-villagers-flee-burma-army-attacks-builds-roads-northern-karen-state/

¹⁶ ความตกลงหยุดยิงระดับประเทศ (2558) ข้อ 1(b)

ในวันที่ 16 มีนาคม 2561 กองบัญชาการทหารสูงสุดของ KNU ได้เผยแพร่แถลงการณ์¹⁷ ประณามกองทัพพม่าฐาน “ละเมิดเงื่อนไขของความตกลงหยุดยิงระดับประเทศ” อันเนื่องมาจากปฏิบัติการทหารของกองทัพพม่าในมูตรอ แถลงการณ์ของ KNU เรียกร้องให้กองทัพพม่า

... ยุติปฏิบัติการทางทหารใด ๆ ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมความไว้วางใจ และในทางปฏิบัติ ให้ถอนกองบัญชาการทหารและกองพันทหารออกไป โดยทหารเหล่านี้ได้ถูกส่งมาเพื่อสร้างถนน ทั้งนี้เพื่อประกันความมั่นคงปลอดภัยของชาวกะเหรี่ยงที่เป็นผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ ซึ่งกำลังหลบหนีจากการสู้รบ เพื่อให้พวกเขากลับคืนสู่ถิ่นฐานของตน

จนถึงวันที่ 15 มีนาคม มีรายงานยืนยันว่า¹⁸ กองทัพพม่าได้นำรถบรรทุกและรถไถเข้ามาในพื้นที่ เพื่อเตรียมการขยายถนนเส้นเดิม ซึ่งในขณะนั้นชาวบ้านกว่า 1,700 คนได้หลบหนีออกจากพื้นที่ไปแล้ว ตามข้อมูลของทีมช่วยเหลือฉุกเฉินมูตรอ (MEAT) ชาวบ้านกว่า 2,400 คนใน 12 หมู่บ้านต้องกลายเป็นผู้พลัดถิ่น ในขณะที่ชาวบ้านอีกประมาณ 500 คนในสี่หมู่บ้านอยู่ระหว่างเตรียมพร้อมขั้นสูงสุด พร้อมจะหลบหนีทุกเมื่อ (โปรดดูภาคผนวก 1) จึงดูเหมือนว่ากองทัพพม่าได้ละเมิดข้อ 9 ของความตกลงหยุดยิงระดับประเทศ ซึ่งเรียกร้องให้คู่สัญญาของความตกลง “หลีกเลี่ยงการบังคับโยกย้ายหรือการโยกย้ายถิ่นฐานของประชาชนในพื้นที่”

ระหว่างวันที่ 4 มีนาคมและ 10 เมษายน การเคลื่อนไหวของทหารกองทัพพม่าส่งผลให้ ทหาร KNLA เกิดการป้องกันพื้นที่อย่างน้อย 37 ครั้ง โดยมีการปะทะกันครั้งหนึ่งใกล้กับเคพูเมื่อวันที่ 17 เมษายน ระหว่างที่ตีพิมพ์รายงานนี้ ทหารกองทัพพม่าในเขตเลอหมุพลอดูเหมือนจะถอยร่นไปในแนวตั้งรับที่ฐานทัพเลอหมุพลอด แต่ความตึงเครียดในพื้นที่ยังคงสูงอยู่ และทหารที่ถูกส่งมาเสริมกำลังยังไม่ถูกส่งกลับไปยังฐานทัพของตนเองที่จอกจีและตวงกู

“เรากำลังกังวลกับการสู้รบซึ่งเกิดขึ้นอีกครั้งในขณะนี้ เราจึงต้องเตรียมกำลังทหารของเราให้พร้อมเพรียง” ซอจอห์นนี่ ผู้บัญชาการทหารสูงสุดของ KNLA อธิบายในการให้สัมภาษณ์เมื่อเร็ว ๆ นี้ “เราจะเชื่อใจรัฐบาลและกองทัพพม่าได้อย่างไร?” เขาตั้งคำถาม¹⁹

จนถึงปัจจุบัน ทีมเจรจาทางการทหาร (Military Affairs Negotiation Team - MANT) ของ KNU ต้องหาวิธีการคลี่คลายความตึงเครียดที่เป็นอยู่มูตรอ ผ่านกลไกที่มีอยู่ของความตกลงหยุดยิงระดับประเทศ ได้แก่ คณะกรรมการตรวจการร่วม (Joint Monitoring Committee - JMC) อย่างไรก็ตาม กองทัพพม่าได้ขอยกเลิกการประชุม JMC ที่กำหนดขึ้นในวันที่ 29 มีนาคม โดยอ้างว่าผู้บัญชาการกองพลน้อยที่ 5 ของ KNLA ไม่เข้าร่วมประชุม ทางกองบัญชาการ KNU จึงได้ออกแถลงการณ์ตอบโต้เมื่อวันที่ 2 เมษายน ย้ำว่าแม้ผู้บัญชาการกองพลน้อยที่ 5 ไม่ได้เข้าร่วมในทีมเจรจา MANT แต่หน่วยงานนี้ก็ได้รับมอบอำนาจให้เป็นตัวแทนของ KNU/KNLA ในการเจรจากิจการทหาร KNU ยังยืนยันพันธกิจของตนที่จะคลี่คลายความขัดแย้งที่เป็นอยู่โดยผ่านการเจรจาสันติภาพ

ในวันที่ 19 เมษายน กองพลน้อยที่ 5 ของ KNLA เผยแพร่แถลงการณ์ตอบโต้กับข้อเรียกร้องของกองทัพพม่าอย่างต่อเนื่อง ให้ KNLA ยุติการขัดขวางการดำเนินงานก่อสร้างถนนยุทธศาสตร์ทางทหาร ในแถลงการณ์ดังกล่าว KNLA เน้นให้เห็นการละเมิดข้อตกลงหยุดยิงระดับประเทศของกองทัพพม่า และประกาศว่าจะยังคงต่อต้านปฏิบัติการของกองทัพพม่าเพื่อแสวงหาประโยชน์จากการหยุดยิงและการขยายอำนาจควบคุมทางทหารต่อไป อันเป็นเหตุให้เกิดการบังคับโยกย้ายถิ่นฐาน การสังหารและการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อชาวกะเหรี่ยงพื้นเมืองในพื้นที่ KNLA ย้ำถึงพันธกิจที่มีต่อการปฏิบัติตามสัญญาหยุดยิง และดำเนินการเพื่อสันติภาพถาวร

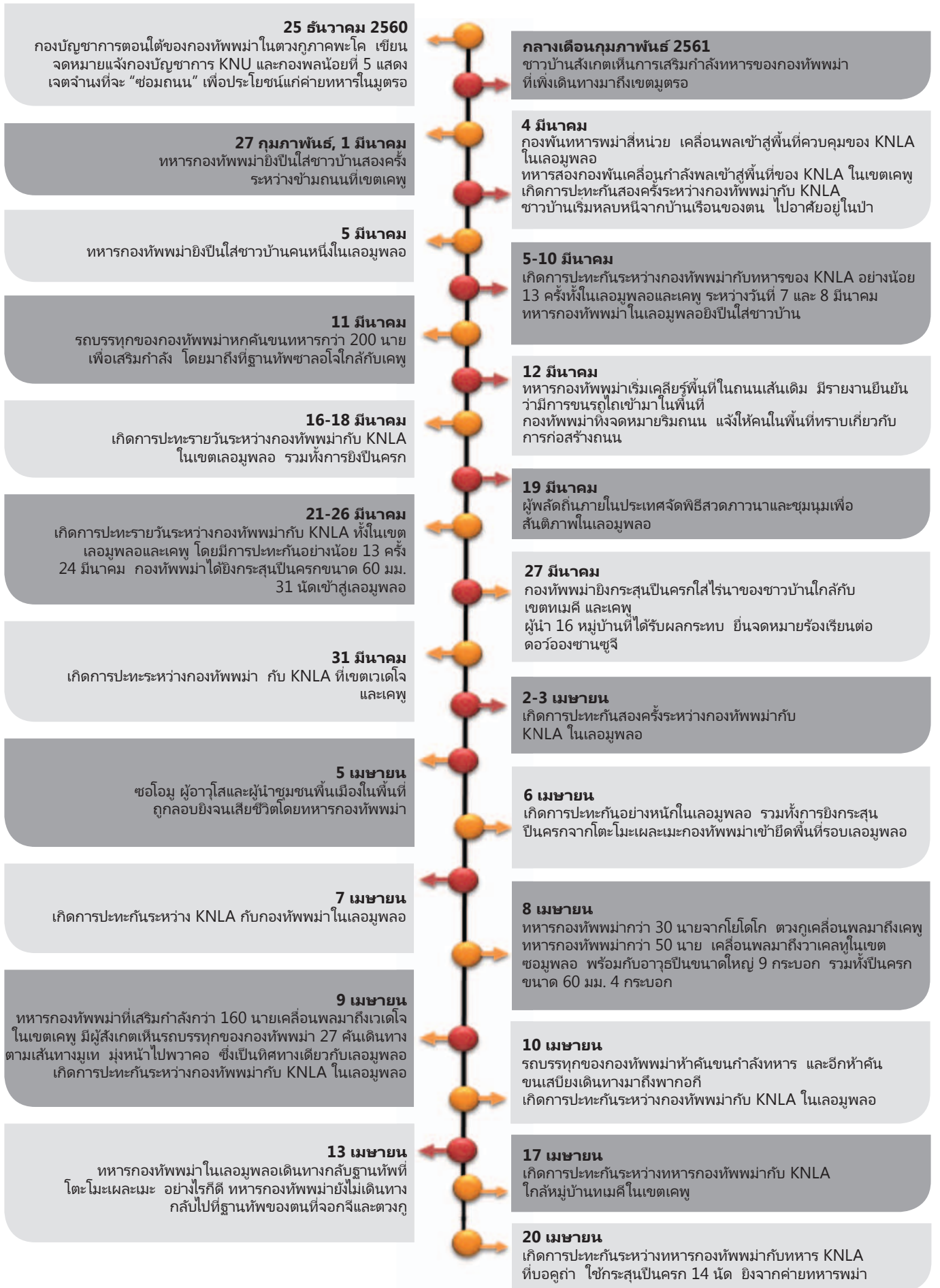
จนถึงปัจจุบัน กองทัพพม่าปฏิเสธที่จะถอนกำลังทหารออกจากเขตเลอหมุพลอดและเคพูการที่กองทัพพม่าไม่ยอมแก้ไขความตึงเครียดผ่านการเจรจาสันติภาพ ตามข้อตกลงที่บรรลุตามความตกลงหยุดยิงระดับประเทศ จะยังคงทำให้ชีวิตพลเรือนต้องเสี่ยงภัยต่อไป อาจส่งผลให้การขัดกันด้วยอาวุธลุกลามบานปลายในภูมิภาคที่กำลังต่อสู้ดิ้นรนเพื่อสันติภาพ

¹⁷ กองทหารหรือกองบัญชาการทหารสูงสุดของ KNU “Karen National Union Position Statement on Tatmadaw military activities in sending military forces into Mutraw (Papun) to build a road base for military use, during the implementation of the ceasefire” 16 มีนาคม 2561

¹⁸ FBR report, They Are Running Again, This Time With Babies, 15 มีนาคม 2561, ดูได้จาก <http://www.freeburmarangers.org/2561/03/15/running-time-babies-1700-villagers-flee-burma-army-attacks-builds-roads-northern-karen-state/>

¹⁹ Hay, Wayne, “Stalled Peace Process in Myanmar frustrating rebel armies” Al Jazeera, 7 เมษายน 2561. ดูได้จาก <https://www.aljazeera.com/news/2561/04/stalled-peace-process-myanmar-frustrating-rebel-armies-180407121706841.html>

ความเป็นมาของความขัดแย้ง

Displaced villagers at their forest hiding place. Photo: Brennan O'Connor

ผลกระทบต่อชาวบ้านในพื้นที่

พลเรือนมักเป็นผู้ได้รับผลกระทบมากที่สุดระหว่างการขัดกันด้วยอาวุธ เช่นเดียวกับที่เกิดขึ้นกับพลเรือนระหว่างปฏิบัติการอย่างต่อเนื่องของกองทัพพม่าในเขตลพทอ แม้ว่าชาวบ้านกะเหรี่ยงในพื้นที่จะเคยประสบกับความรุนแรงครั้งแล้วครั้งเล่าอย่างน้อยนับแต่ทศวรรษ 1970 แต่สงครามในครั้งนี้ยังส่งผลกระทบต่อจิตใจรุนแรงกว่า เนื่องจากเกิดขึ้นระหว่างยังมีความตกลงหยุดยั้งระดับประเทศ

“ความตกลงหยุดยั้งระดับประเทศช่วยแก้ปัญหาได้จริงหรือ?” ซอโอมู ชาวบ้านในพื้นที่และแกนนำชนพื้นเมืองจากเลอมูพลอตั้งคำถาม “หรือเราต้องเตรียมตัวรับมือกับสงครามกลางเมืองอีกครั้ง?”

เป็นเรื่องน่าเศร้าที่ซอโอมูถูกทหารกองทัพพม่าสังหารใกล้กับบ้านของเขาในเลอมูพลอเมื่อวันที่ 5 เมษายน 2561 KDSN ได้เก็บข้อมูลการปฏิบัติมิชอบด้านสิทธิมนุษยชนและผลกระทบจากสงครามต่อชาวบ้านในพื้นที่ดังต่อไปนี้

- การยิงปืนใส่ชาวบ้านที่ไม่มีอาวุธ และการยิงปืนครกใส่พื้นที่ของพลเรือน
- การบังคับโยกย้ายถิ่นฐานต่อชาวบ้านกว่า 2,400 คน
- การรบกวนต่อการทำเกษตรของชาวบ้าน ซึ่งอาจทำให้เกิดการขาดความมั่นคงด้านอาหาร
- การก่อสร้างถนนยุทธศาสตร์ทางทหารและการพลัดถิ่นอย่างถาวรของชาวบ้านจากพื้นที่ของบรรพชนของตน

การยิงปืนใส่พลเรือน

นับแต่วันที่ 27 กุมภาพันธ์ ทหารกองทัพพม่าได้ยิงปืนใส่ชาวบ้านอย่างน้อยหกครั้งต่างกรรมต่างวาระกัน ทั้งยังยิงระเบิดปืนครกใส่พื้นที่พลเรือนอย่างน้อยแปดครั้งด้วยกัน

ซอโอมู

Saw O Moo and his family at their home, Ler Mu Plaw. Photo: Hsar Doe Doh Moo (KPSN)

ในวันที่ 5 เมษายน 2561 ทหารกองทัพพม่าได้ยิงสังหารซอโอมู ชาวบ้านและแกนนำชาวกะเหรี่ยงพื้นเมือง ใกล้บ้านของเขาในเลอมูพลอ ช่วงที่ซอโอมูเสียชีวิต เขากำลังเดินทางจากบ้านไปประชุมกับชุมชน เพื่อประสานงาน ให้มีการส่งความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมไปยังชาวบ้านที่ต้องพลัดถิ่นฐานครั้งใหม่

พวกเราต่างรำลึกถึงซอโอมูในฐานะที่ทุ่มเทชีวิตอย่างต่อเนื่อง ใ้กับการอนุรักษ์จารีตทางวัฒนธรรมของ ชาวกะเหรี่ยง ส่งเสริมการบำรุงรักษาที่ดินตามจารีตประเพณี และเป็นแกนนำชาวบ้านในการอนุรักษ์ป่า และเป็น ผู้ประสานงานป่าชุมชนลู่ทอปอด ในช่วงที่เขาเสียชีวิต ซอโอมูเป็นที่ปรึกษาให้กับคณะกรรมการป่าชุมชนเคโจเตอ และเป็นนักวิจัยสัตว์ป่าพื้นเมือง เขายังเป็นสมาชิกของคณะกรรมการอุทยานสันติภาพสาละวิน

ซอโอมู อายุ 42 ปี เขาเสียชีวิตขณะที่มีภรรยาชื่อนอพอทาและมีบุตรธิดาที่ยังเล็กอยู่เจ็ดคน ความตาย ของเขาเป็นสัญญาณเตือนที่น่าเศร้าให้กับชาวบ้านในลู่ทอว่า พวกเขายังไม่มีความปลอดภัยระหว่างอยู่ในที่ดินของ บรรพชนของตน

“พวกเรากลัวกองทัพพม่า ตอนนี้นักเขาเข้ามาในพื้นที่เพื่อสร้างถนน เรา ต้องหลบหนีไปในป่า สามัคคีกันและตัวดิฉันต้องแยกจากกัน เพราะเขาได้ถูก สังหารไปแล้ว ทำให้ใจดิฉันแตกสลาย เพราะเราจะไม่มีโอกาสได้พบกันอีก”
นอพอทาภรรยาของซอโอมู และคุณแม่วัย 32 ปีของลูกเจ็ดคนอธิบาย

การโจมตีอย่างไม่เลือกเป้าหมายต่อประชากรพลเรือนของกองทัพพม่า สอดคล้องกับแบบแผนการปฏิบัติมิชอบที่เคยเกิดขึ้นมาในอดีต ระหว่างการโจมตีทางทหารหลายทศวรรษต่อชาวกะเหรี่ยงพื้นเมืองในพื้นที่ทางตะวันตกเฉียงเหนือของลพบุรี ในขณะที่ทหารกองทัพพม่าได้ยึดพื้นที่และเสริมกำลังตามแนวถนนสายเก่าที่เชื่อมระหว่างเลอมูพลอและเคพู จะยิ่งทำให้การขาดความมั่นคงทางกายภาพและด้านอาหารของชาวบ้านในพื้นที่รุนแรงยิ่งขึ้น

การบังคับโยกย้ายถิ่นฐาน

ชาวบ้านกว่า 2,400 คนรวมทั้งผู้สูงอายุ ผู้หญิงและเด็ก ได้หลบหนีจากถิ่นฐานบ้านเรือนของตนในเคพูเลอมูพลอและซอุมพอล ชุมชนเหล่านี้พากันหลบซ่อนตัวอยู่ในป่าเขา คาดว่ามีชาวบ้านประมาณ 500 คนเตรียมจะหลบหนีจากหมู่บ้านของตน ระหว่างที่กองทัพพม่าพยายามเสริมกำลังในพื้นที่ทางตะวันตกเฉียงเหนือของลพบุรี (โปรดดู ภาคผนวก 1)

คนในพื้นที่ถูกบีบให้ต้องหลบหนีจากหมู่บ้าน โดยแทบไม่ได้รับการแจ้งเตือนล่วงหน้า พวกเขาสามารถนำข้าวของติดมือไปได้เพียงเล็กน้อย ระหว่างอยู่ในป่าเขาที่เหน็ดเหนื่อยกลางคืน ชาวบ้านที่พลัดถิ่นเหล่านี้ไม่มีเสื้อผ้าและเครื่องนุ่งห่มกันหนาวอย่างเพียงพอ ทั้งยังเกิดฝนที่ตกหนักฤดูกาลในพื้นที่ ทำให้เกิดความยากลำบากยิ่งขึ้นกับผู้พลัดถิ่นภายในประเทศซึ่งไม่มีที่อยู่อาศัยอย่างเหมาะสม แม้ว่าชาวบ้านผู้พลัดถิ่นจะสามารถนำเสบียงอาหารติดตัวมาได้บ้าง แต่ไม่นานก็หมด

อากาศที่หนาวเย็น ฝน การขาดที่อยู่อาศัยอย่างเพียงพอ และการขาดอาหารบริโภค ส่งผลกระทบอย่างมากโดยเฉพาะเด็กและผู้สูงอายุซึ่งต้องเจ็บป่วย ทั้งป่วยเป็นหวัด มีไข้ และโรคระบบทางเดินอาหาร ทั้งยังขาดแคลนเวชภัณฑ์ ชาวบ้านที่พลัดถิ่นบางคนยังได้รับผลกระทบด้านจิตใจอย่างมาก เพราะเป็นประสบการณ์ที่ต้องพลัดถิ่นจากการขัดกันด้วยอาวุธอีกครั้งหนึ่ง

โรงเรียนห้าแห่งถูกบีบให้ต้องปิดตัวลงเนื่องจากการสู้รบ ถ้ากองทัพพม่าไม่ถอนกำลังออกไปก่อนเปิดภาคเรียนในเดือนมิถุนายน จะทำให้เด็กนักเรียนหลายร้อยคนไม่สามารถเข้าเรียนได้ในปีนี้

การขาดความมั่นคงด้านอาหาร

การขาดความมั่นคงด้านอาหารยังคงเป็นปัญหารุนแรงสุดที่เกิดขึ้นกับชุมชนพลัดถิ่นทางตอนเหนือของลพบุรี เขตเทือกเขาสูงที่ผู้พลัดถิ่นภายในประเทศมักใช้เป็นที่หลบภัย ไม่เหมาะสมกับการปลูกข้าว จากการให้สัมภาษณ์กับนักวิจัยภาคสนามของ KDSN เมื่อเดือนพฤศจิกายน 2559 นอพอทา ภรรยาของซอโอโม ชาวบ้านจากเลอมูพลอย้ำว่า นับแต่เธอและครอบครัวกลับไปทำไร่ไถนาในที่ดินของตนในเลอมูพลอเมื่อปี 2555 พวกเขา มีความมั่นคงด้านอาหารดีขึ้นมาก เมื่อเปรียบเทียบกับสมัยเป็นผู้พลัดถิ่นภายในประเทศที่อยู่ตามเทือกเขาสูง นอพอทาเป็นหนึ่งในชาวบ้านที่ตอนนี้อยู่ถูกบีบให้ต้องหลบหนีเข้าไปในป่าเขาอีกครั้งหนึ่ง

จากการสัมภาษณ์ของ KDSN กับชาวบ้านในพื้นที่การขยายถนนระหว่างเคพูและเลอมูพลอของกองทัพพม่า ส่งผลกระทบต่อที่นาในเขตชลประทานมากถึง 245-275 แปลง ผลผลิตตามฤดูกาลจากนาข้าวเหล่านี้ช่วยลดความเสี่ยงประชาชนอย่างน้อย 2,000-3,000 คนในแต่ละปี ถ้ากองทัพพม่าไม่ถอนกำลังออกไปและไม่ยุติการสร้างถนน ชาวบ้านจะไม่สามารถไถนาและปลูกข้าวในที่ลุ่มก่อนฝนจะมาในเดือนพฤษภาคมได้ และต้องประสบกับปัญหาการขาดความมั่นคงด้านอาหารในระยะยาว

เมษายนเป็นช่วงเวลาที่ชาวบ้านมักเริ่มการเตรียมพื้นที่สูง (ตวงยา) เพื่อการเพาะปลูก แต่ในปัจจุบันชาวบ้านกว่า 300 ครัวเรือนถูกบีบให้หลบหนีการเสริมกำลังของทหารกองทัพพม่าในภาคตะวันตกเฉียงเหนือของลพบุรีทำให้พวกเขาไม่สามารถเตรียมพื้นที่เพาะปลูกบนพื้นที่สูงได้แล้วเสร็จ และอาจไม่สามารถเพาะปลูกพืชผลใด ๆ ก่อนฤดูมรสุมจะมาเยือนในปีนี้

ระหว่างที่ชาวบ้านเผชิญกับความไม่แน่นอนในอนาคตมากขึ้น พวกเขายังคงเรียกร้องหาสันติภาพต่อไป ในวันที่ 19 มีนาคม ชาวบ้านกะเหรี่ยงในพื้นที่ขัดแย้งได้จัดพิธีสวดภาวนาเพื่อเรียกร้องสันติภาพ การถอนกำลังของทหารพม่าออกจากพื้นที่ของบรรพชน และการยุติการก่อสร้างถนน ในวันที่ 27 มีนาคม แกนนำชนพื้นเมืองของ 16 หมู่บ้านที่ได้รับผลกระทบ ได้ยื่นจดหมายขอให้ทางสำนักงานมุขมนตรีแห่งรัฐเข้ามาแทรกแซงช่วยเหลือ

ภัยคุกคามระยะยาวต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของชาวบ้านในพื้นที่ และการอพยพกลับของผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ/ผู้ลี้ภัย

พลตรีเมียดจอกองบัญชาการตอนใต้ของกองทัพพม่า อ้างว่าถนนที่เชื่อมระหว่างเหนือใต้ได้สร้างขึ้น “เพื่อประโยชน์ทางการปกครองเท่านั้น ไม่ใช่เพื่อประโยชน์ทางการทหาร” ในขณะที่แถลงการณ์จากสำนักงานผู้บัญชาการทหารสูงสุดของกองทัพพม่าระบุว่า เป็นการสร้างถนน “เพื่อประโยชน์ใช้สอยของชาวบ้านในพื้นที่” และเพื่อ “การพัฒนาในพื้นที่”²⁰

แม้จะเป็นถ้อยแถลงจากหน่วยงานระดับสูงสุดของกองทัพพม่า ซึ่งอ้างว่าการขยายถนนเส้นนี้เป็นไปเพื่อส่งเสริมความเป็นอยู่ของคนในพื้นที่ แต่กลับขัดแย้งกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในหลู่อ๋อ โครงข่ายถนนที่กองทัพพม่าสร้างขึ้นในหลู่อ๋อ มีประโยชน์ขั้นพื้นฐานเพื่อการส่งกำลังบำรุงและการเสริมกำลังให้กับฐานทัพต่าง ๆ การสนับสนุนการสื่อสารทางทหาร และการเปิดฉากปฏิบัติการโจมตีอย่างรวดเร็ว และการลาดตระเวน ถนนเหล่านี้และการลาดตระเวน ประกอบกับการโจมตีอย่างไม่เลือกเป้าหมายของกองทัพพม่าต่อพลเรือนในหลู่อ๋อ ทำให้ชาวบ้านในพื้นที่เสี่ยงอันตรายอย่างมากหากเดินเข้าไปในถนนของกองทัพพม่าเส้นนี้ แทนที่จะเป็นการเชื่อมต่อระหว่างหมู่บ้าน ถนนเหล่านี้ทำหน้าที่เป็นกำแพงขวางกั้นการเดินทางของชาวบ้าน ทำให้พวกเขาไม่สามารถเข้าไปในส่วนเรียกนาของตน เป็นอุปสรรคต่อการส่งความช่วยเหลือด้านสุขภาพ และเป็นอุปสรรคต่อผู้ทำงานด้านมนุษยธรรมในการส่งความช่วยเหลือ รวมทั้งการเดินทางไปโรงเรียนของเด็กๆ²¹ ด้วยเหตุดังกล่าว เราจึงมองไม่เห็นว่าการปฏิบัติการทางทหารเพื่อก่อสร้างถนนเหล่านี้ จะมีส่วนสนับสนุน “การพัฒนาในพื้นที่” ได้อย่างไร

“เราไม่ต้องการให้ทหารพม่าเข้ามาในพื้นที่เพื่อสร้างถนนยุทธศาสตร์ทางทหาร” นอพลเว ทูตผู้ช่วยจากเลอมูฟลอบอกกับนักวิจัยภาคสนามของ KPSN “พวกเราเพียงต้องการให้เขายอมให้เราใช้ชีวิตอย่างสงบเท่านั้น”

สรุป

ข้อค้นพบของ KPSN ชี้ว่า ปฏิบัติการทางทหารของกองทัพพม่าและการก่อสร้างถนนในมูตรอ ส่งผลกระทบบ่อยครั้งรุนแรง ทั้งในระยะสั้นและระยะยาวต่อชาวบ้านกะเหรี่ยงในพื้นที่ กองทัพพม่าได้ยิงปืนใส่ชาวบ้านและโจมตีด้วยระเบิด คุกคามต่อชีวิตชาวบ้าน ความมั่นคงปลอดภัยของบุคคล และความมั่นคงด้านอาหาร ปฏิบัติการเหล่านี้เสี่ยงจะทำให้ชาวบ้านกะเหรี่ยงต้องพลัดถิ่นฐานอย่างถาวร จากที่ดินของบรรพชนของตน และยังขัดขวางความพยายามของชาวบ้านในพื้นที่ที่จะฟื้นฟูบูรณะหมู่บ้าน ที่ดินทำกินและระบบการปกปักรักษาที่ดินตามจารีตประเพณีของตน การโจมตีของกองทัพพม่าและการสร้างถนน คุกคามต่อการดำเนินงานของชุมชนเพื่อคุ้มครองป่าไม้และความหลากหลายทางชีวภาพที่ยังคงเหลืออยู่ในพื้นที่ส่วนนี้ของรัฐกะเหรี่ยง

สุดท้ายแล้วปฏิบัติการของกองทัพพม่าทำลายความมั่นใจของชาวบ้านในพื้นที่ที่มีต่อกระบวนการสันติภาพ และยังขัดขวางการดำเนินงานของคนในพื้นที่เพื่อให้เกิดสันติภาพอย่างแท้จริง รวมทั้งโครงการอุทยานสันติภาพสาละวิน ทางคณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติแสดงข้อกังวลเกี่ยวกับการละเมิดสัญญาหยุดยิงของกองทัพพม่า ในระหว่างการประชุมสมัยที่ 37 เมื่อเดือนมีนาคม 2561 ในขณะที่กองทัพพม่ายังคงใช้ประโยชน์จากความตกลงหยุดยิงระดับประเทศเป็นเครื่องมือเพื่อบดขยี้ชนพื้นเมืองและเจตจำนงทางการเมืองของพวกเขาที่เรียกร้องความเท่าเทียมและการกำหนดชะตากรรมของตนเองต่อไป ซึ่งจะยิ่งทำให้โอกาสที่จะเกิดสันติภาพอย่างแท้จริงในพม่าเลือนรางขึ้น

ตราบที่กองทัพพม่ายังคงไม่ยอมปฏิบัติตามความตกลงหยุดยิง ยังคงรุกกล้าเข้าไปในพื้นที่ของบรรพชน และยังคงขยายโครงสร้างพื้นฐานทางทหารในรัฐกะเหรี่ยงต่อไป ย่อมไม่มีหลักประกันใด ๆ ให้ผู้ลี้ภัยและผู้พลัดถิ่นภายในประเทศชาวกะเหรี่ยงหลายแสนคนจากทุกแห่งหนในรัฐกะเหรี่ยงและจากบริเวณพรมแดนไทย-พม่า สามารถเดินทางกลับถิ่นฐานของตนได้อย่างปลอดภัย

²⁰ ถ้อยแถลงของสำนักงานผู้บัญชาการทหารสูงสุดของกองทัพพม่า, เนปิดอว์, 10 เมษายน, 2561

²¹ FBR 2556 www.freeburmarangers.org/2013/01/31/northern-mu-traw-district-karen-state-tense-peace-amidst-burma-army-road-and-camp-improvements/

Villagers demonstrate for peace, Ler Mu Plaw. Photo: Brennan O'Connor

ข้อเสนอแนะ

เพื่อหลีกเลี่ยงภัยคุกคามด้านมนุษยธรรมที่จะเกิดขึ้นกับชาวบ้านที่ต้องพลัดถิ่นรอบใหม่ เพื่อส่งเสริมสันติภาพอย่างแท้จริงและถาวร เพื่อคุ้มครองมรดกทางธรรมชาติและวัฒนธรรมในมูตรอ และเพื่อประกันให้ผู้ลี้ภัยและผู้พลัดถิ่นภายในประเทศชาวกะเหรี่ยงสามารถเดินทางกลับไปยังที่ดินของบรรพชนของตนได้อย่างปลอดภัย KDSN มีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. กองทัพพม่าต้องปฏิบัติตามจรรยาบรรณของทหารที่กำหนดไว้ในความตกลงหยุดยิงระดับประเทศและให้ถอนกำลังทหารทั้งหมดที่เข้าสู่พื้นที่ควบคุมของ KNU นับแต่วันที่ 4 มีนาคม 2561
2. ผู้นำ KNU กองทัพพม่า และรัฐบาลพม่าควรดำเนินการให้มีการสอบสวนจากฝ่ายที่สามที่เป็นอิสระ เพื่อคลี่คลายความตึงเครียดและความขัดแย้งอย่างต่อเนื่องในมูตรอ
3. กองทัพพม่าต้องยุติการดำเนินงานเพื่อก่อสร้างถนนใด ๆ ในพื้นที่ควบคุมของ KNU ซึ่งเป็นการกระทำโดยไม่ได้ความยินยอมล่วงหน้าจาก KNU
4. ในช่วง interim - ก่อนที่กระบวนการสันติภาพจะมั่นคงและการเมืองที่แน่นอน - การสร้างถนนเพื่อการพัฒนาชาวบ้านท้องถิ่นและ KNU ต้องมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจทุกขั้นตอน
5. ผู้นำ KNU และกองทัพพม่าต้องให้ความสำคัญกับการถอนกำลังทหารจากค่ายทหารของกองทัพพม่าที่ตั้งอยู่บนที่ดินของชาวกะเหรี่ยงพื้นเมือง ทั้งนี้เพื่อเปิดโอกาสให้ชาวกะเหรี่ยงผู้พลัดถิ่นสามารถฟื้นฟูบูรณะหมู่บ้าน ที่ทำกิน และระบบการปกป้องรักษาที่ดินตามจารีตประเพณีของตน
6. รัฐบาลและองค์กรเอกชนในทุกระดับต้องเคารพและยอมรับโครงสร้างทางการปกครอง และการบริหารของชุมชนกะเหรี่ยงพื้นเมืองและ KNU
7. หน่วยงานระหว่างประเทศ ควรส่งความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมให้กับผู้ลี้ภัยและผู้พลัดถิ่นภายในประเทศชาวกะเหรี่ยงต่อไป โดยเป็นการส่งผ่านองค์กรชุมชนที่มีอยู่ในรัฐกะเหรี่ยง

ภาคผนวก

ภาคผนวก 1:

ตัวเลขการบังคับโยกย้ายถิ่นฐาน

ผลจากปฏิบัติการของกองทัพพม่า เป็นเหตุให้ชาวบ้านกว่า 2,400 คน ทั้งที่เป็นผู้สูงอายุ ผู้หญิงและเด็ก ต้องหลบหนีจากบ้านเรือนของตน ไปพักอาศัยในวัดหรือในป่า โดยมีชาวบ้านอีกกว่า 400 คนที่เตรียมการหลบหนี

ชาวบ้านที่หลบหนีไปแล้ว						
ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนครัวเรือน	หย่อมบ้าน	จำนวนประชากรทั้งหมด			
			ชาย	หญิง	รวม	
1. Taw Koo Mu Der	35	เคพู	134	146	280	
2. T'May Kee	10	เคพู	48	37	85	
3. ThayThoo Kee	38	เคพู	152	164	316	
4. Boh Nar Der	21	เคพู	83	74	157	
5. Sho Per Koh	48	เคพู	168	169	337	
6. Htee Li Kha Kee	19	ซอมุพลอ	58	88	146	
7. Bee Koh Der	19	ซอมุพลอ	64	63	127	
8. Blaw Koh	13	ซอมุพลอ	40	55	95	
9. He Gho Loh Der	23	เลอมุพลอ	107	102	209	
10. Ler Mu Plaw	50	เลอมุพลอ	183	181	364	
11. Htee Khae Kee	17	เลอมุพลอ	97	83	180	
12. Htee Hsee Kee	11	เคพู	63	58	121	
รวม	304		1197	1220	2417	

ชาวบ้านที่เตรียมหลบหนี						
ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนครัวเรือน	หย่อมบ้าน	จำนวนประชากรทั้งหมด			
			หญิง	ชาย	รวม	
1. Htee Bway Kee	15	เคพู	63	51	114	
2. Theh Kee	29	ซอมุพลอ	70	81	151	
3. Theh Hsar Kee	18	ซอมุพลอ	72	79	151	
4. Hser Hti	10	เลอมุพลอ	31	36	67	
รวม	72		236	247	483	

ภาคผนวก 2:

ขั้นตอนปฏิบัติของกองพลน้อยที่ 5 ของ KNLA

พื้นที่ในเขตมูตรอที่จำกัดการเคลื่อนไหวกองทัพพม่า

ชื่อหมู่บ้านหรือเขตเมืองที่มีการก่อสร้างเส้นทางเดินหรือถนน	เขตจำกัดการเคลื่อนไหวกองทัพพม่าในพื้นที่สองข้างเส้นทางเดินหรือถนน (หน่วยวัดเป็นหลา)	หมายเหตุ
Kamamaung – Kor Pu	200	ถนน
May Pray Khee – Kho Thu Hta	300	ถนน
Baw Ga Li – Bu Hsa Khee	50	ถนน
Ler Doh – Phwa Ghaw	50	ถนน
Kor Pu – Kyauk Nyat	200	เส้นทางเดิน
Ko Thwee Hta – Mae Wae	200	เส้นทางเดิน
Phwa Ghaw – เชื่อมต่อกับค่ายทหารเพิ่มเติม	50	เส้นทางเดิน
How Dor Ko – Kay Pu	50	เส้นทางเดิน
Thoo Moei Hta - Dagwin		แม่น้ำสาละวิน

*The Burma Army plans to transform this villagers' footpath into a military operations road.
Photo: Brennan O'Connor*

*Displaced villagers cook at their forest hiding place.
Photo: Soe Doe (KPSN)*

*Children forced to flee their homes.
Photo: Brennan O'Connor*

*Girls care for younger siblings under a makeshift shelter.
Photo: Soe Doe (KPSN)*

*Woman and her daughter carry heavy bags of rice as they leave their village.
Photo: Soe Doe (KPSN)*

Photo: Brennan O'Connor

“

เราต้องการเสรีภาพและสันติภาพที่แท้จริง.
เราไม่เอาทหารพม่าสร้างถนนบนแผ่นดินของบรรพบุรุษ.
เราจะตัดสินชะตาชีวิตของเราเอง.

”

เกี่ยวกับ KPSN

Karen Peace Support Network (KPSN) เป็นเครือข่ายใหญ่ที่สุดของภาคประชาสังคมชาวกะเหรี่ยงในพม่า/เมียนมา องค์การสมาชิกของ KPSN ดำเนินการเพื่อสนับสนุนความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมให้กับผู้พลัดถิ่นภายในประเทศและผู้ลี้ภัยในชุมชนกะเหรี่ยงที่ได้รับผลกระทบจากสงครามมาหลายทศวรรษ KPSN ดำเนินงานเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนกะเหรี่ยงในท้องถิ่น สร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับกระบวนการสันติภาพ เก็บข้อมูลปัญหาสิทธิมนุษยชน และสนับสนุนการรณรงค์กดดันให้เกิดสันติภาพที่ยั่งยืนและเป็นธรรมในพื้นที่ชาวกะเหรี่ยงในพม่า

For more information, please contact:

kpsn14@gmail.com

KPSN thanks the Burma Relief Centre (BRC) for financially supporting the publication of this report.